

## PRAKSISOVERSIGT · MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

# Praksisoversigt over råstofindvinding

*Regionsrådets gravetilladelser, graveplaner og efterbehandlingsvilkår i Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis*

Version 1 · Opdateret 29. maj 2026 · 8 afgørelser · 2019–2026

[Læs online](#)

## INTRODUKTION

Praksisoversigten gennemgår Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelser om tilladelse til erhvervsmæssig råstofindvinding (grus, sand, sten, ler, kalk) på land efter råstofloven, herunder vilkår om støj, støv, grundvand, trafik og naboforhold, krav til graveplan, efterbehandling og sikkerhedsstillelse samt samspillet med habitat- og VVM-reglerne. Nævnet prøver regionsrådets afgørelser i sin læge afdeling, og praksis viser et fast mønster: en utilstrækkelig eller manglende afvejning af hensynene i råstoflovens § 3 og en manglende forudgående natur-/habitatvurdering fører gentagne gange til ophævelse og hjemvisning, mens selve skønnet og vilkårene kun tilsidesættes, hvor de er ulovlige eller u håndhævelige. Oversigten suppleres med den parallelle domstolsprøvelse – navnlig Højesterets og Østre Landsrets domme i Nymølle/Faxe-sagen om grundvandssenkning – der bekræfter, at domstolene er tilbageholdende med at tilsidesætte myndighedernes skøn.

## PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Miljø- og Fødevareklagenævnet kræver, at regionsrådet har foretaget og dokumenteret en samlet afvejning af alle de modstående hensyn i råstoflovens § 3, før der meddeles tilladelse efter § 7 – mangler afvejningen, er afgørelsen behæftet med en væsentlig retlig mangel og ophæves som ugyldig.
- 02** Miljø- og Fødevareklagenævnet kræver, at myndigheden FØR afgørelsen har vurderet påvirkningen af Natura 2000-områder og bilag IV-arter; fraværet af en sådan habitatvurdering er i sig selv en ophævelsesgrund, uanset om indvindingen reelt ville skade naturen.
- 03** Miljø- og Fødevareklagenævnet accepterer støj- og støvvurderinger, der er udført af et akkrediteret firma efter Miljøstyrelsens vejledninger, men afviser vilkår – fx en talmæssig grænseværdi for støvnedfald – der ikke kan håndhæves, fordi der ikke findes en anerkendt målemetode.
- 04** Miljø- og Fødevareklagenævnet afviser at realitetsbehandle klager over tilsyns- og lovliggørelsesafgørelser, herunder regionens godkendelse af en gennemført efterbehandling, jf. råstoflovens § 33, stk. 4.
- 05** Miljø- og Fødevareklagenævnet kræver 'ganske særlige forhold' for at acceptere en tilladelsesvarighed på mere end 10 år og nedsætter ellers varigheden; sædvanlige investeringer i sand-, sten- og grusindvinding er ikke særlige forhold.

- 06** Miljø- og Fødevareklagenævnet begrænser sin prøvelse til sagens væsentligste og påklagede forhold og efterprøver legaliteten – ikke det frie, planlægningsmæssige skøn, herunder valg af graveretning og adgangsvej.
- 07** Ændringer og tilføjelser til en eksisterende råstof tilladelse kan kun ske via proceduren i § 7, stk. 1, med en fornyet, samlet vurdering af den oprindelige tilladelse og de ønskede ændringer.
- 08** Domstolene er tilbageholdende med at tilsidesætte regionernes og kommunernes skøn i råstof- og grundvandssager, og en nødvendig sideafgørelse (fx tilladelse til grundvandssænkning) kan lovligt blokere en indvinding under grundvandsspejlet.

## § 1 Lovens formål, § 3-afvejningen og hvem der meddeler tilladelse

Råstofloven hviler på en afvejningsmodel. Efter [Råstofloven § 1](#) skal udnyttelsen af forekomsterne på land og hav ske "som led i en bæredygtig udvikling efter en samlet interesseafvejning", og indvinding og efterbehandling skal tilrettelægges, så det efterbehandlede areal kan indgå i anden arealanvendelse. Selve afvejningen foretages efter [Råstofloven § 3](#), der stiller råstof- og erhvervsinteresser over for en lang række beskyttelseshensyn:

*"Ved lovens anvendelse skal der på den ene side lægges vægt på råstofressourcernes omfang og kvalitet og en sikring af råstofressourcernes udnyttelse samt tages erhvervsmæssige hensyn. På den anden side skal der lægges vægt på miljøbeskyttelse og vandforsyningsinteresser, beskyttelse af arkæologiske og geologiske interesser, naturbeskyttelse, herunder bevarelsen af landskabelige værdier (...), rekreative interesser, en hensigtsmæssig byudvikling, infrastrukturanlæg (...), jord- og skovbrugsmæssige interesser, sandflugtsbekæmpelse og risiko for oversvømmelse eller erosion af kysten, fiskerimæssige interesser, ulemper for skibs- og luftfarten samt ændringer i strøm- og bundforhold."*

Erhvervsmæssig indvinding på land må efter [Råstofloven § 7, stk. 1](#) kun ske efter tilladelse fra **regionsrådet**. Kompetencen lå oprindeligt hos amtsrådet (råstofloven af 1991, jf. lov nr. 357 af 6. juni 1991) og blev ved kommunalreformen flyttet til kommunalbestyrelsen, men blev som opfølgning på evalueringen af kommunalreformen i 2014 (lovforslag L 125, folketingsåret 2013-14) flyttet til regionsrådet, der "generelt overtager kommunalbestyrelsens beføjelser". Ikke-erhvervsmæssige indvindinger over 200 m<sup>3</sup> årligt skal blot anmeldes, jf. [§ 7, stk. 2](#). Ansøgningsproceduren på land er udmøntet i [bekendtgørelsen om ansøgning og indberetning om råstofindvinding på landjorden](#) og uddybet i [Vejledning om administration af råstofloven](#) og [Administrationscirkulæret](#).

En ansøgning efter § 7 fungerer efter [Råstofloven § 8](#) som samlet ansøgning, der "også gælder som ansøgning om tilladelse efter anden lovgivning til råstofindvinding i jorden". Indvinding på søterritoriet og kontinentalsoklen reguleres derimod af [§§ 20-24](#) og meddeles af Miljøstyrelsen, jf. [Råstofbekendtgørelsen](#), der bl.a. fastsætter auktionsordningen for eneret til efterforskning og indvinding. Dette er baggrunden for, at klageadgangen til Miljø- og Fødevareklagenævnet er delt mellem land og hav.

LOV

[Råstofloven § 1](#)[Råstofloven § 3](#)[Råstofloven § 7, stk. 1, 2](#)[Råstofloven § 8](#)[Råstofloven § 20](#)

## § 2 Nævnets prøvelseskompetence og prøvelsesintensitet

Klageadgangen følger af [Råstofloven § 13, stk. 1](#), hvorefter regionsrådets afgørelser for forekomster på landjorden påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, der behandler sagerne i sin **læge afdeling** (jf. § 3, stk. 1, nr. 10, i [Lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet](#)). For afgørelser efter § 5 a (råstofplanen) kan kun retlige spørgsmål prøves, og afgørelser efter § 7, stk. 2, § 9, stk. 2, og § 11 kan slet ikke påklages. På havområdet følger klageadgangen [Råstofloven § 26](#).

Nævnet beskrev selv udgangspunktet i [26/00164](#):

*"Det følger af råstoflovens § 13, stk. 1, at regionernes afgørelser efter loven kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, medmindre andet fremgår af lovens bestemmelser."*

Den vigtigste undtagelse er tilsyns- og lovliggørelsesafgørelser. Efter [Råstofloven § 33, stk. 4](#) kan tilsynsmyndighedens afgørelser om valg af lovliggørelsesmåde ikke påklages, og i [26/00164](#) afviste nævnet derfor en klage over regionens godkendelse af en **gennemført efterbehandling** af en grusgrav: godkendelsen var en konstatering af, at vilkårene var efterkommet, og dermed en uafklagelig tilsynsafgørelse efter [§ 31, stk. 1](#) og § 33. Nævnet henviste klageren videre til Ankestyrelsens tilsyn med regionerne.

Når nævnet realitetsbehandler, er prøvelsen tilbageholdende over for det frie skøn. Nævnet "begrænser sin prøvelse til de væsentligste forhold" og de påklagede punkter, jf. [20/02770](#) og [22/04566](#). I [20/12069 m.fl.](#) fandt nævnet ikke grundlag for at tilsidesætte regionens vægtning af adgangsvej og transportrute, og i [18/05451](#) afviste nævnet klagepunkter om mangelfuldt tilsyn med støj og gravedybde, fordi tilsyn med vilkårenes overholdelse er regionens opgave efter [§ 31, stk. 1](#) og ikke kan prøves i klagesagen over selve tilladelsen.

### LOV

[Lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet § 11, stk. 1](#)
[Råstofloven § 13, stk. 1](#)
[Råstofloven § 26](#)
[Råstofloven § 31, stk. 1](#)
[Råstofloven § 33, stk. 4](#)

|         |                                                                                                                                                                       |            |
|---------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| PRAKSIS | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Nævnet afviser klage over godkendelse af efterbehandling af grusgrav – tilsynsafgørelse kan ikke påklages                      | 30.01.2026 |
|         | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om tilladelse til tilførsel af råstoffer til Øde Hastrup Grusgrav ophævet og hjemvist | 27.06.2024 |
|         | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om råstofindvinding ved Vindinge Graveområde                                          | 17.11.2021 |
|         | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Stadfæstelse med ændringer af tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af råstoffer                                            | 23.06.2020 |
|         | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Ophævelse og hjemvisning af råstof tilladelse i Siem Skov grundet manglende habitatvurdering                                   | 27.04.2020 |

## Det bærende mønster: kravet om en samlet og begrundet §

### § 3 3-afvejning

Det helt gennemgående tema i nævnets praksis er, at Miljø- og Fødevareklagenævnet lægger afgørende vægt på, om regionsrådet har foretaget og dokumenteret en samlet afvejning af hensynene i [Råstofloven § 3](#). Gør regionen ikke det, er afgørelsen behæftet med en væsentlig retlig mangel, der fører til ophævelse og hjemvisning.

Det klareste eksempel er [22/04566](#) om tilførsel af primære råstoffer til Øde Hastrup Grusgrav. Nævnet fastslog, at "manglende vurdering og afvejning af hensynene i råstoflovens § 3 i forbindelse med afgørelser

efter råstoflovens § 7, stk. 1, udgør en væsentlig retlig mangel, der fører til ugyldighed." Det fremgik ikke, hvordan regionen havde afvejet hensynet til råstofressourcens kvalitet over for de modstående hensyn, og nævnet understregede samtidig, at ændringer eller tilføjelser til en tilladelse kun kan ske ved at følge proceduren i § 7, stk. 1 med en fornyet samlet vurdering.

Modsat blev afvejningen godkendt i 20/12069 m.fl., hvor nævnet fandt, at Region Sjælland havde foretaget "en lovlig og fornøden inddragelse og afvejning" af natur- og miljøhensyn. Selvom trafikale hensyn ikke direkte er nævnt i § 3, accepterede nævnet regionens vægtning af de erhvervsmæssige og ressourcemæssige fordele ved den valgte adgangsvej. Også i 18/05123 og 18/0674 bemærkede nævnet, at jordbrugsmæssige interesser kan indgå i § 3-afvejningen, men skal vurderes konkret over for de øvrige hensyn.

Mønsteret i de gennemgåede afgørelser kan opsummeres således:

| Afgørelse           | Sag                    | Udfald                | Afgørende forhold                        |
|---------------------|------------------------|-----------------------|------------------------------------------|
| 18/05451            | Siem Skov              | Ophævet/hjemvist      | Manglende habitatvurdering (Natura 2000) |
| 18/05123 og 18/0674 | Ændret efterbehandling | Ophævet/hjemvist      | Manglende bilag IV-undersøgelse          |
| 22/04566            | Øde Hastrup            | Ophævet/hjemvist      | Manglende samlet § 3-afvejning           |
| 20/02770            | Haldum Grusgrav        | Stadfæstet m. ændring | Varighed nedsat fra 16 til 10 år         |
| 20/12069 m.fl.      | Vindinge               | Stadfæstet m. ændring | Støvvilkår ophævet (ingen målemetode)    |
| 26/00164            | Efterbehandling        | Afvist                | Tilsynsafgørelse, jf. § 33, stk. 4       |

## LOV

[Råstofloven § 3](#)
[Råstofloven § 7, stk. 1](#)

## PRAKSIS

|                                                                                                                                                                       |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Nævnet afviser klage over godkendelse af efterbehandling af grusgrav – tilsynsafgørelse kan ikke påklages                      | 30.01.2026 |
| <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om tilladelse til tilførsel af råstoffer til Øde Hastrup Grusgrav ophævet og hjemvist | 27.06.2024 |
| <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om råstofindvinding ved Vindinge Graveområde                                          | 17.11.2021 |
| <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Stadfæstelse med ændringer af tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af råstoffer                                            | 23.06.2020 |
| <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Ophævelse og hjemvisning af råstoff tilladelse i Siem Skov grundet manglende habitatvurdering                                  | 27.04.2020 |
| <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Ophævelse og hjemvisning af afslag på ændret efterbehandling af råstofgrav grundet manglende bilag IV-undersøgelse             | 16.12.2019 |

## § 4 Vilkår om støj, stov, grundvand, trafik og graveafstande

Vilkårene fastsættes med hjemmel i [Råstofloven § 10, stk. 1 og 3](#), og her viser praksis, hvad Miljø- og Fødevareklagenævnet lægger vægt på, når en nabo klager over gener.

**Støj.** Nævnet accepterer konsekvent støjdokumentation, der er udført af et akkrediteret (DANAK-akkrediteret) firma efter Miljøstyrelsens vejledninger. I 20/02770 (Haldum Grusgrav) afviste nævnet en nabos indsigelser mod støjrapporten som mangelfuld og fandt dokumentationen tilstrækkelig, bl.a. fordi et supplerende notat

havde rettet en fejl i referencepunkternes højde. Samme linje i [20/12069 m.fl.](#), hvor støjvilkårene blev opretholdt, fordi de svarede til Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier.

**Støv.** Her satte nævnet i [20/12069 m.fl.](#) en vigtig grænse: regionens vilkår om en talmæssig grænseværdi for støvnedfald (0,133 g/m<sup>2</sup>/døgn) med tilhørende vindretningsbestemte målinger blev **ophævet**, fordi "der ikke findes en standardiseret anerkendt målemetode for diffust støvnedfald i dansk praksis". Vilkåret blev erstattet af et funktionsvilkår om, at driften ikke må give væsentlige støvgener, suppleret af konkrete krav om overrisling, hastighedsbegrænsning på interne veje (20 km/t) og forbud mod andre støvdæmpende midler end vand. Nævnet kræver altså, at vilkår kan håndhæves.

**Grundvand.** I [18/05451](#) (Siem Skov) tiltrådte nævnet regionens vurdering af grundvandsbeskyttelsen – forbud mod pesticider og krav om tankanlæg på uigennemtrængeligt underlag – selvom dele af graveområdet lå i et indvindingsopland. Selve grundvandsbeskyttelsen var altså i orden; det var den manglende habitatvurdering, der væltede afgørelsen.

**Trafik og graveafstande.** I [20/12069 m.fl.](#) accepterede nævnet en graveafstand på ned til 25 meter til nærmeste beboelse, fordi hensynet til naboen var varetaget gennem vilkårene om støj, støv, driftstider og løbende efterbehandling. Naboen kunne ikke støtte en berettiget forventning om 75 meters afstand på en tidligere tilladelse, der ikke omfattede arealet. Mønsteret er, at nævnet vurderer naboens beskyttelse samlet ud fra vilkårspakken, ikke ud fra en enkelt afstandsregel.

|         |                                                                                                                                      |            |
|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| LOV     | <a href="#">Råstofloven § 10, stk. 1, 3</a>                                                                                          |            |
| PRAKSIS | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om råstofindvinding ved Vindinge Graveområde         | 17.11.2021 |
|         | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Stadfæstelse med ændringer af tilladelse til erhvervmæssig indvinding af råstoffer            | 23.06.2020 |
|         | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Ophævelse og hjemvisning af råstoff tilladelse i Siem Skov grundet manglende habitatvurdering | 27.04.2020 |

## Natur, habitat og bilag IV-arter: den obligatoriske forudgående vurdering

En afgørelse efter [Råstofloven § 7, stk. 1](#) forudsætter, at myndigheden FØR afgørelsen har vurderet, om projektet kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt, og om beskyttede arter (habitatdirektivets bilag IV) påvirkes, jf. [Habitatbekendtgørelsen § 6](#) og [§ 10](#). Miljø- og Fødevareklagenævnet behandler fraværet af en sådan vurdering som en selvstændig ophævelsesgrund – uafhængigt af, om indvindingen reelt ville skade naturen.

I [18/05451](#) lå grusgraven ca. 50 meter fra Natura 2000-område nr. 18 (Rold Skov) med beskyttede naturtyper og bilag IV-arter (spidssnudet frø, strandtudse). Da regionen ikke havde foretaget en habitatvurdering før revurderingen af tilladelsen, udgjorde det en væsentlig mangel, og afgørelsen blev ophævet og hjemvist. Tilsvarende i [18/05123](#) og [18/0674](#): en ekstern naturvurdering havde peget på mulige forekomster af markfirben og padder, men regionen valgte politisk ikke at gennemføre de anbefalede undersøgelser. Da godkendelsen af efterbehandlingsplanen retligt sidestilles med en § 7-afgørelse, var bilag IV-undersøgelsen obligatorisk, og afgørelsen blev ophævet.

Nævnet kræver dog ikke et bestemt udfald – kun en forsvarlig, konkret vurdering. I [20/12069 m.fl.](#) fandt nævnet undersøgelsen for stor vandsalamander tilstrækkelig; på baggrund af feltundersøgelser i 2018 og 2019 uden fund af padder eller æg konkluderede nævnet, at bortgravning af en sø ikke ville ødelægge et yngle- eller rasteområde, bl.a. fordi det var usandsynligt, at arten ville vandre 600 meter over dyrkede marker. Samspillet med VVM-reglerne behandles nærmere under [vvm-vurdering](#); her er pointen, at en råstoftilladelse efter [Miljøvurderingsloven § 25](#) kan erstatte en § 25-tilladelse, når de nødvendige vilkår kan stilles efter råstofloven.

LOV

[Habitatbekendtgørelsen § 6, stk. 1](#)[Habitatbekendtgørelsen § 10](#)[Miljøvurderingsloven § 25](#)[Naturbeskyttelsesloven § 3](#)[Råstofloven § 7, stk. 1](#)

|         |                                                                                                                                                           |            |
|---------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| PRAKSIS | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om råstofindvinding ved Vindinge Graveområde                              | 17.11.2021 |
|         | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Ophævelse og hjemvisning af råstoftilladelse i Siem Skov grundet manglende habitatvurdering                        | 27.04.2020 |
|         | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Ophævelse og hjemvisning af afslag på ændret efterbehandling af råstofgrav grundet manglende bilag IV-undersøgelse | 16.12.2019 |

## § 6 Graveplan, efterbehandling, sikkerhedsstillelse og tidsbegrænsning

Efter [Råstofloven § 10, stk. 1](#) skal en tilladelse indeholde vilkår om driften og om efterbehandling, om sikkerhedsstillelse for, at indvindingsområdet bliver efterbehandlet, og om, at indvindingen og efterbehandlingen følger en plan godkendt af regionsrådet. Forarbejderne viser udviklingen: i den oprindelige lov fra 1991 skulle tilladelsen "altid indeholde vilkår om, at der (...) udarbejdes en grave- og efterbehandlingsplan", som skulle godkendes inden indvindingen, og der skulle altid stilles sikkerhed ved erhvervsmæssig indvinding. Ved en ændring i 2009 (L 190, folketingsåret 2008-09) blev formuleringen skærpet fra "kan" til "skal indeholde vilkår", så vilkårene blev obligatoriske.

Sikkerhedsstillelsen skal efter [§ 10, stk. 4](#) dække regionsrådets udgifter til efterbehandling ved en selvhjælpshandling, jf. [§ 33, stk. 3](#), og kan reguleres, hvis beregningsgrundlaget ændres væsentligt. Efterbehandlingsvilkår tinglyses for ejerens regning, jf. [§ 10, stk. 6](#), og er bindende for ejere og rettighedshavere uanset stiftelsestidspunkt. [Administrationscirkulæret](#) føjer hertil, at regionsrådet skal høre kommunalbestyrelsen, før sikkerhedsstillelsen frigives.

**Tidsbegrænsning.** I [20/02770](#) (Haldum Grusgrav) nedsatte nævnet tilladelsens varighed fra 16 til 10 år. Efter [Råstofloven § 9, stk. 1](#) er udgangspunktet maksimalt 10 år, medmindre der foreligger "ganske særlige forhold", og nævnet fandt, at de investeringer, ansøgeren havde påberåbt sig, ikke lå ud over det normale for indvinding af sten, sand og grus. Tilladelser bortfalder desuden efter [§ 10, stk. 7](#), hvis de ikke udnyttes inden 3 år eller ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år; bortfaldsreglen kan dog fraviges ved vilkår (indsat ved ændringen i 2015, L 85, folketingsåret 2014-15, bl.a. af hensyn til klæg til havdiger).

**Graveplanens indhold.** I [20/12069 m.fl.](#) fandt nævnet, at en graveplan med etapevis gravning og løbende efterbehandling ikke var i strid med [§ 10](#), og at graveplaner ofte lægges ud fra ansøgerens praktiske og logistiske forhold, uden at der dermed er taget usaglige hensyn. En nabos ønske om en bestemt graverækkefølge blev afvist. Endelig kan efterbehandlingsens formål ændres undervejs – fra landbrug til natur – men det kræver en konkret § 3-vurdering; i [18/05123](#) og [18/0674](#) bemærkede nævnet, at indvinderens passivitet måtte ses i lyset af, at

også myndighederne havde forholdt sig passivt i sagsbehandlingen. Jordforurening på efterbehandlede grave behandles særskilt under [jordforurening-paabud-kortlægning](#).

|         |                                                                                                                                                           |                                                |                                          |            |
|---------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|------------------------------------------|------------|
| LOV     | <a href="#">Råstofloven § 9, stk. 1</a>                                                                                                                   | <a href="#">Råstofloven § 10, stk. 1, 4, 7</a> | <a href="#">Råstofloven § 33, stk. 3</a> |            |
| PRAKSIS | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om råstofindvinding ved Vindinge Graveområde                              |                                                |                                          | 17.11.2021 |
|         | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Stadfæstelse med ændringer af tilladelse til erhvervmæssig indvinding af råstoffer                                 |                                                |                                          | 23.06.2020 |
|         | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Ophævelse og hjemvisning af afslag på ændret efterbehandling af råstofgrav grundet manglende bilag IV-undersøgelse |                                                |                                          | 16.12.2019 |

## § 7 Klagebehandling, gebyr og sagsgang ved nævnet

Klage over en råstof tilladelse på land indgives efter [Råstofloven § 13, stk. 1](#), jf. lovens §§ 15 og 16, og behandles i nævnets læge afdeling. Afgørelserne er endelige og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. [Lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet § 17](#), men kan indbringes for domstolene. Formanden kan træffe afgørelse på nævnets vegne i visse sager, jf. [§ 8](#).

Klagegebyret tilbagebetales, når klageren får helt eller delvist medhold, eller når sagen hjemvises – således i [20/02770](#), [20/12069 m.fl.](#), [22/04566](#) og [26/00164](#) – jf. [Bekendtgørelse om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.](#)

En praktisk vigtig konsekvens af en stadfæstelse er, at fristerne regnes på ny: i [20/12069 m.fl.](#) bortfaldt tilladelsen, hvis den ikke blev udnyttet senest 3 år efter nævnets afgørelse, jf. [§ 10, stk. 7](#), og i [20/02770](#) blev den nedsatte 10-årige varighed regnet fra nævnets afgørelse.

Klager over tilsyn hører ikke under nævnet. I [26/00164](#) henviste nævnet udtrykkeligt til en alternativ vej:

*"En eventuel klage over Region Sjællands tilsyn kan indbringes for Ankestyrelsen, der fører tilsyn med regionerne efter reglerne i regionsloven."*

For indvinding på søterritoriet går klagen over Miljøstyrelsens afgørelser efter [Råstofloven § 26](#), idet visse hav-afgørelser (fx mindre nyttiggørelse under 50.000 m<sup>3</sup>) ikke kan påklages. Selve VVM-screeningen og miljøkonsekvensvurderingen behandles under [vvm-vurdering](#), og miljøgodkendelse af tilknyttede asfalt- og betonanlæg under [miljøgodkendelse](#). Bekendtgørelses- og vejledningsmæssigt er der ingen substantielle, vedtagne men ikke-konsoliderede ændringer af kerneparagrafferne §§ 7, 10 og 13 – kun en mindre titelhenvisning i § 26 a (i kraft 1. juli 2025).

|         |                                                                                                                                                                       |                                                           |                                  |
|---------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|----------------------------------|
| LOV     | <a href="#">Lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet § 8</a>                                                                                                              | <a href="#">Lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet § 17</a> |                                  |
|         | <a href="#">Råstofloven § 10, stk. 7</a>                                                                                                                              | <a href="#">Råstofloven § 13, stk. 1</a>                  | <a href="#">Råstofloven § 26</a> |
| PRAKSIS | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Nævnet afviser klage over godkendelse af efterbehandling af grusgrav – tilsynsafgørelse kan ikke påklages                      |                                                           |                                  |
|         | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om tilladelse til tilførsel af råstoffer til Øde Hastrup Grusgrav ophævet og hjemvist |                                                           |                                  |
|         | <b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om råstofindvinding ved Vindinge Graveområde                                          |                                                           |                                  |

## § 8 Sammenhæng med domstolspraksis: gyldighed, grundvand og ekspropriation

Råstoftilladelser og de nødvendige sideafgørelser indbringes løbende for domstolene. Den vigtigste nyere domstolskæde er Nymølle Stenindustriers sag mod Faxe Kommune om afslag på midlertidig grundvandssænkning til indvinding af sand og grus under grundvandsspejlet ved Bjerrede – en afgørelse, der reelt blokerede indvindingen. Sagen gennemløb alle tre instanser:

| Instans                             | Afgørelse  | Resultat                |
|-------------------------------------|------------|-------------------------|
| Retten i Næstved (BS-1323/2020-NAE) | 16.07.2021 | Afslaget kendt ugyldigt |
| Østre Landsret (BS-30324/2021-OLR)  | 14.10.2022 | Afslaget gyldigt        |
| Højesteret (BS-29747/2023-HJR)      | 24.01.2024 | Stadfæstet (gyldigt)    |

I [BS-30324/2021-OLR](#) afviste Østre Landsret, at kommunens selvstændige kompetence efter [Vandforsyningsloven § 26](#) var ophævet eller begrænset af, at [Råstofloven § 5 a, stk. 4](#) binder kommunen til råstofplanen – kommunen kunne altså lovligt afslå grundvandssænkningen af hensyn til et nærliggende Natura 2000-område. Et udvalgsmedlems lokale ejendomsinteresser medførte ikke inhabilitet efter [Forvaltningsloven § 3](#).

Højesteret stadfæstede i [BS-29747/2023-HJR](#) og fastslog, at de miljøhensyn, kommunen havde lagt vægt på, var saglige:

*"Højesteret finder, at de anførte hensyn er saglige, idet hensynet til miljøbeskyttelse og naturbeskyttelse skal indgå ved administrationen af vandforsyningsloven, jf. lovens § 2."*

Dommen illustrerer den tilbageholdenhed, domstolene udviser over for myndighedernes skøn – parallelt med nævnets egen prøvelsesintensitet.

To ældre domme, refereret i [Vejledning om naturbeskyttelseslovens § 3-beskyttede naturtyper](#), belyser efterbehandlingssystemets forrang og ekspropriationsgrænsen. Vestre Landsret fastslog i [TfL2016.326](#), at naturbeskyttelsen af en sugesø opstået under råstofindvinding måtte vige for efterbehandlingsplanen efter råstofloven:

*"Råstofloven bygger således på den forudsætning, at eksisterende landbrugs- og naturområder ødelægges i forbindelse med råstofindvindingen, og derefter i henhold til en efter råstoflovens § 10 forud fastlagt plan skal føres tilbage til landbrugs- og naturmæssige formål."*

Og Højesteret fandt i [Ufr2006.1539](#) (Pindstrup Mosebrug), at et afslag på tilladelse til tørveindvinding begrundet i et generelt forbud mod tilstandsændringer i moser ikke udgjorde ekspropriation efter grundlovens § 73. Spørgsmål om landzonetilladelse til efterbehandling/anvendelse behandles særskilt under [landzonetilladelse](#).

|         |                                                                                                         |            |
|---------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| PRAKSIS | <b>Højesteret</b> · Højesteretsdom: Afslag på grundvandssænkning ved råstofindvinding ikke ugyldigt     | 24.01.2024 |
|         | <b>Landsretten</b> · Afgørelse om inhabilitet og tilladelse til grundvandssænkning ved råstofindvinding | 14.10.2022 |

## § 9 Sammenfatning af centrale takeaways

Miljø- og Fødevareklagenævnets råstofpraksis tegner et stabilt billede. Det processuelle fundament – en samlet, dokumenteret afvejning efter [Råstofloven § 3](#) og en forudgående habitat-/bilag IV-vurdering – er afgørende: mangler det, ophæves tilladelsen og hjemvises, som i [18/05451](#), [18/05123](#) og [18/0674](#) og [22/04566](#).

Når grundlaget er i orden, er nævnet tilbageholdende: det efterprøver legaliteten, ikke det frie skøn, og griber kun ind i vilkår, der er ulovlige eller uhåndhævelige – fx en støvgrænseværdi uden anerkendt målemetode ([20/12069 m.fl.](#)) eller en varighed ud over 10 år uden "ganske særlige forhold" ([20/02770](#)).

Kompetencemæssigt skelner nævnet skarpt mellem tilladelsesafgørelser (kan påklages efter [§ 13](#)) og tilsyns-/lovliggørelsesafgørelser (kan ikke påklages, jf. [§ 33, stk. 4](#)), som vist i [26/00164](#). Domstolene – senest Højesteret i [BS-29747/2023-HJR](#) – bekræfter den samme tilbageholdenhed over for forvaltningens saglige skøn. For ansøgere og naboer er den praktiske lære, at klagesager står og falder med kvaliteten af regionens afvejning og dokumentation, snarere end med den enkelte vilkårsformulering.

|         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                          |                                          |
|---------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|------------------------------------------|
| LOV     | <a href="#">Råstofloven § 3</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <a href="#">Råstofloven § 13, stk. 1</a> | <a href="#">Råstofloven § 33, stk. 4</a> |
| PRAKSIS | <b>Højesteret</b> · Højesteretsdom: Afslag på grundvandssænkning ved råstofindvinding ikke ugyldigt 24.01.2024<br><b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Nævnet afviser klage over godkendelse af efterbehandling af grusgrav – tilsynsafgørelse kan ikke påklages 30.01.2026<br><b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om tilladelse til tilførsel af råstoffer til Øde Hastrup Grusgrav ophævet og hjemvist 27.06.2024<br><b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om råstofindvinding ved Vindinge Graveområde 17.11.2021<br><b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Stadfæstelse med ændringer af tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af råstoffer 23.06.2020<br><b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Ophævelse og hjemvisning af råstof tilladelse i Siem Skov grundet manglende habitatvurdering 27.04.2020<br><b>Miljø- og Fødevareklagenævnet</b> · Ophævelse og hjemvisning af afslag på ændret efterbehandling af råstofgrav grundet manglende bilag IV-undersøgelse 16.12.2019 |                                          |                                          |

## REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

|                                         |                                         |
|-----------------------------------------|-----------------------------------------|
| <a href="#">Råstofloven § 1</a>         | <a href="#">Råstofloven § 3</a>         |
| <a href="#">Råstofloven § 7</a> stk. 1  | <a href="#">Råstofloven § 10</a> stk. 1 |
| <a href="#">Råstofloven § 13</a> stk. 1 | <a href="#">Råstofloven § 33</a> stk. 4 |

## MATERIALE Citerede afgørelser

8 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

1

|                                                      |                                                                                                                                |                                                            |
|------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|
| 24.01.2024                                           | Højesteretsdom: Afslag på grundvandssænkning ved råstofindvinding ikke ugyldigt                                                | 4606-5531                                                  |
| LANDSRETTEEN · ANKEINSTANS                           |                                                                                                                                | 1                                                          |
| 14.10.2022                                           | Afgørelse om inhabilitet og tilladelse til grundvandssænkning ved råstofindvinding                                             | 4247-5088                                                  |
| MILJØ- OG FØDEVAREKLAGE NÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS |                                                                                                                                | 6                                                          |
| 30.01.2026                                           | Nævnet afviser klage over godkendelse af efterbehandling af grusgrav – tilsynsafgørelse kan ikke påklages                      | 26/00164                                                   |
| 27.06.2024                                           | Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om tilladelse til tilførsel af råstoffer til Øde Hastrup Grusgrav ophævet og hjemvist | 22/04566                                                   |
| 17.11.2021                                           | Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om råstofindvinding ved Vindinge Graveområde                                          | 20/12069,<br>20/12306,<br>20/12307 og<br>20/12323          |
| 23.06.2020                                           | Stadfæstelse med ændringer af tilladelse til erhvervsmæssig indvinding af råstoffer                                            | 20/02770,<br>20/02771                                      |
| 27.04.2020                                           | Ophævelse og hjemvisning af råstoftilladelse i Siem Skov grundet manglende habitatvurdering                                    | 18/05451 (-<br>tidl. sagsnr.<br>NMK-220-00121)             |
| 16.12.2019                                           | Ophævelse og hjemvisning af afslag på ændret efterbehandling af råstofgrav grundet manglende bilag IV-undersøgelse             | 18/05123 og<br>18/0674 (tidl.<br>sagsnr.<br>NMK-220-00153) |